

Google ला सर्च करा

गुरुमाऊली

गुरुमाऊली
एक शैक्षणिक व्यासपीठ

Subscribe

इयत्ता - सहावी (6 ऑगस्ट) विषय - मराठी

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस सदतीस :

गतवर्षीच्या क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट.

टेस्ट
सोडवा

पाठ वाचा व स्वाध्याय सोडवा.

बाकी वीस रुपयांचं काय ?

- प्र. ३. तुम्हांला राजूची आई भेटल्यास तुम्ही राजूबद्दल तिच्याजवळ काय बोलाल ते लिहा.
- प्र. ४. एखाद्या गरजू विद्यार्थ्याला तुम्ही कशाप्रकारे मदत कराल ?
- प्र. ५. पाठात तुम्हांला राजूचे कोणते गुण दिसले ते खालील चौकटीत लिहा. त्या शब्दांचा वापर करून राजूविषयी आठ-दहा ओळींत माहिती लिहा.

खेळूया शब्दांशी.

(अ) फसवाफसवी, कचराकुंडी, गोरगरीब यांसारखे तुम्हांला माहित असलेले जोडशब्द लिहा.

(आ) खालील शब्दांसाठी मराठी शब्द लिहा.

(अ) फाइल	(इ) पेशंट	(उ) हॉटेल
(आ) सेंटर	(ई) विंग	(ऊ) कॅन्सर

(इ) पाठात आलेल्या पुढील शब्दांचा वाक्यांत उपयोग करा.

(अ) महाबिलंदर	(इ) अनुभवशून्य
(आ) आवाहन	(ई) निरुत्तर

(ई) 'भारी कौतुक' म्हणजे 'खूप कौतुक.' 'भारी' हा शब्द तुम्ही केव्हा केव्हा वापरता? हा शब्द वापरून तीन-चार वाक्ये लिहा.

- 'पैसा' या शब्दाचे सामान्यरूप समजून घ्या. उदा. पैसा-पैशाला, पैशाने, पैशांसाठी, पैशांचा, पैशांहून, पैशातला. याप्रमाणे खालील शब्दांची सामान्यरूपे लिहा.

(अ) मासा - (आ) ससा - (इ) ठसा -

- खालील शब्दांना की, ई, ता, वा, पणा, आई हे प्रत्यय लावून भाववाचक नामे तयार करा.

(अ) सुंदर	(इ) नवल	(उ) दांडगा	(ए) पाटील
(आ) प्रामाणिक	(ई) गोड	(ऊ) शांत	(ऐ) चपळ

- खालील भाववाचक नामांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

(अ) मित्रत्व x (आ) गरिबी x (इ) खरेपणा x (ई) महागाई x

- खाली दिलेल्या शब्दांसारखे अन्य शब्द लिहा.

(अ) मनुष्यत्व -	(ई) नवलाई -
(आ) आपुलकी -	(उ) बालपण -
(इ) नम्रता -	(ऊ) माधुर्य -

✚ वाचा व समजून घ्या.

4

अपूर्णाकांवरील क्रिया

टेस्ट
मोडवा

जाणून घेऊया.

पूर्णाकयुक्त अपूर्णाकाचे अंशाधिक अपूर्णाकात रूपांतर

उदा. $3\frac{2}{5}$ हा पूर्णाकयुक्त अपूर्णाक आहे. याचे रूपांतर अंश-छेद या रूपात करायचे आहे.

$$3\frac{2}{5} = 3 + \frac{2}{5} = \frac{3}{1} + \frac{2}{5} = \frac{3 \times 5}{1 \times 5} + \frac{2}{5} = \frac{3 \times 5 + 2}{5} = \frac{15 + 2}{5} = \frac{17}{5}$$

सरावसंच 9

1. अंशाधिक अपूर्णाकात रूपांतर करा.

(i) $7\frac{2}{5}$ (ii) $5\frac{1}{6}$ (iii) $4\frac{3}{4}$ (iv) $2\frac{5}{9}$ (v) $1\frac{5}{7}$

2. पूर्णाकयुक्त अपूर्णाकात रूपांतर करा.

(i) $\frac{30}{7}$ (ii) $\frac{7}{4}$ (iii) $\frac{15}{12}$ (iv) $\frac{11}{8}$ (v) $\frac{21}{4}$ (vi) $\frac{20}{7}$

3. पुढील उदाहरणे अपूर्णाक रूपात लिहा.

- (i) 9 किलोग्रॅम तांदूळ 5 जणांत समान वाटले, तर प्रत्येकाला किती किलोग्रॅम तांदूळ मिळतील ?
- (ii) 5 सारखे शर्ट शिवण्यासाठी 11 मीटर कापड लागते, तर एका शर्टासाठी किती मीटर कापड लागेल ?

जाणून घेऊया.

पूर्णाकयुक्त अपूर्णाकांची बेरीज व वजाबाकी

उदा. (1) बेरीज करा. $5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4}$

रीत I

$$\begin{aligned} 5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4} &= 5 + 2 + \frac{1}{2} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{1 \times 2}{2 \times 2} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{2}{4} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{2+3}{4} = 7 + \frac{5}{4} \\ &= 7 + 1 + \frac{1}{4} = 8\frac{1}{4} \end{aligned}$$

रीत II

$$\begin{aligned} 5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4} &= \frac{5 \times 2 + 1}{2} + \frac{2 \times 4 + 3}{4} \\ &= \frac{11}{2} + \frac{11}{4} \\ &= \frac{11 \times 2}{2 \times 2} + \frac{11}{4} \\ &= \frac{22}{4} + \frac{11}{4} = \frac{33}{4} \\ &= 8\frac{1}{4} \end{aligned}$$

Read and understand.

Let's learn.

Conversion of a Mixed Number into an Improper Fraction

Example : $3\frac{2}{5}$ is a mixed number. Convert this into an improper fraction.

$$3\frac{2}{5} = 3 + \frac{2}{5} = \frac{3}{1} + \frac{2}{5} = \frac{3 \times 5}{1 \times 5} + \frac{2}{5} = \frac{3 \times 5 + 2}{5} = \frac{15 + 2}{5} = \frac{17}{5}$$

Practice Set 9

1. Convert into improper fractions.

(i) $7\frac{2}{5}$ (ii) $5\frac{1}{6}$ (iii) $4\frac{3}{4}$ (iv) $2\frac{5}{9}$ (v) $1\frac{5}{7}$

2. Convert into mixed numbers.

(i) $\frac{30}{7}$ (ii) $\frac{7}{4}$ (iii) $\frac{15}{12}$ (iv) $\frac{11}{8}$ (v) $\frac{21}{4}$ (vi) $\frac{20}{7}$

3. Write the following examples using fractions.

(i) If 9 kg rice is shared amongst 5 people, how many kilograms of rice does each person get?

(ii) To make 5 shirts of the same size, 11 metres of cloth is needed. How much cloth is needed for one shirt?

Let's learn.

Addition and Subtraction of Mixed Numbers

Example 1. Add. $5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4}$

Method I

$$\begin{aligned} 5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4} &= 5 + 2 + \frac{1}{2} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{1 \times 2}{2 \times 2} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{2}{4} + \frac{3}{4} \\ &= 7 + \frac{2+3}{4} = 7 + \frac{5}{4} \\ &= 7 + 1 + \frac{1}{4} = 8\frac{1}{4} \end{aligned}$$

Method II

$$\begin{aligned} 5\frac{1}{2} + 2\frac{3}{4} &= \frac{5 \times 2 + 1}{2} + \frac{2 \times 4 + 3}{4} \\ &= \frac{11}{2} + \frac{11}{4} \\ &= \frac{11 \times 2}{2 \times 2} + \frac{11}{4} \\ &= \frac{22}{4} + \frac{11}{4} = \frac{33}{4} \\ &= 8\frac{1}{4} \end{aligned}$$

Read and understand.

1.6 Grandpa Tells a Story

टेस्ट
मोडवा

Grandfather was telling a story to Ronak and his friends :

Grandpa : Once upon a time, near the water's edge,...

Ronak : Excuse me, Grandpa. What is an 'edge'?

Grandpa : My dear boy, allow me to complete this sentence. Once upon a time, a camel and a jackal lived by a river, near the water's edge. And on the other side of the river, there was a village with fields and farms. Now, can anyone help Ronak with the word 'edge'?

Ishan : Let me guess. Is it the border or the line where one thing stops and another begins?

Grandpa : You are right. Now, the jackal was very clever. He tried to play a trick on his friend camel, who was happily munching away...

Radhika : Grandpa, could you please repeat the last phrase?

Grandpa : Happily munching away. The camel was happily and slowly eating or munching away his food.

Children : Oh!

Grandpa : The jackal began to tempt him to go for a sugarcane treat.

Vidya : Pardon, Grandpa, I didn't get the last words. Could you repeat those?

Grandpa : A sugarcane treat.

Vidya : Sorry, Grandpa, but I did not understand the phrase 'a sugarcane treat'.

Grandpa : A treat is something special that one enjoys. The jackal wanted the camel to go with him to the sugarcane field.

Akshay : Can I explain further? The jackal and the camel were going to eat and enjoy the sugarcane from the farmer's field.

पाठ वाचा व समजून घ्या.

सराव

४. वैदिक संस्कृती

- ४.१ वैदिक वाङ्मय
- ४.२ कुटुंबव्यवस्था, दैनंदिन जीवन
- ४.३ शेती, पशुपालन, आर्थिक आणि सामाजिक जीवन
- ४.४ धर्मकल्पना
- ४.५ शासनव्यवस्था

४.१ वैदिक वाङ्मय

‘वेद’ वाङ्मयावर आधारलेली संस्कृती म्हणजे वैदिक संस्कृती होय. वेद हे आपले सर्वाधिक प्राचीन साहित्य मानले जाते. वेदांची निर्मिती अनेक ऋषींनी केली. वेदातील काही सूक्ते स्त्रियांनाही स्फुरलेली आहेत.

वैदिक वाङ्मयाची भाषा संस्कृत होती. वैदिक वाङ्मय अत्यंत समृद्ध आहे. ऋग्वेद हा त्यातील मूळ ग्रंथ मानला जातो. तो काव्यरूप आहे. ऋग्वेदासह यजुर्वेद, सामवेद आणि अथर्ववेद असे चार वेद आहेत. या चार वेदांच्या ग्रंथांना ‘संहिता’ असे म्हणतात. विद् म्हणजे जाणणे. त्यापासून ‘वेद’ ही संज्ञा तयार झाली. तिचा अर्थ ‘ज्ञान’ असा होतो. मौखिक पठणाच्या आधारे वेदांचे जतन केले गेले. वेदांना ‘श्रुति’ असेही म्हणतात.

ऋग्वेद संहिता : ऋचांनी बनलेला वेद म्हणजे ‘ऋग्वेद’ होय. ‘ऋचा’ म्हणजे स्तुती करण्यासाठी रचलेले पद्य. अनेक ऋचा एकत्र गुंफून एखाद्या देवतेची स्तुती करण्यासाठी तयार केलेल्या काव्याला ‘सूक्त’ असे म्हणतात. ऋग्वेद संहितेत विविध देवतांची स्तुती करणारी सूक्ते आहेत.

यजुर्वेद संहिता : यजुर्वेद संहितेमध्ये यज्ञात म्हटले जाणारे मंत्र आहेत. यज्ञविधींमध्ये कोणत्या मंत्रांचे पठण केव्हा आणि कसे करावे याचे मार्गदर्शन या संहितेत आहे. पद्यात असणारे मंत्र आणि गद्यात दिलेले त्या मंत्रांचे स्पष्टीकरण अशी या संहितेची रचना आहे.

माहित आहे का तुम्हांला?

काही सूक्तांचा मराठी भाषेत अर्थ

- * “हे देवा, खूप पाऊस पाड. आमच्या शेतात भरघोस पीक येऊ दे. आमच्या मुलांबाळांना भरपूर दूधदुभते दे.”
- * “गाई आमच्या घरी येवोत. आमच्या गोठ्यात त्या आनंदाने राहोत. त्यांना पुष्कळ वासरे होवोत.”
- * “लोकहो, चला उठा. उषेच्या आगमनाबरोबर अंधार नाहीसा झाला आहे आणि प्रकाशाचे आगमन होत आहे. उषेने सर्व विश्वाला जागे केले आहे. आपण आपापले उद्योग करून धन मिळवूया.”

सामवेद संहिता : काही यज्ञविधींच्या वेळी तालासुरांत मंत्रगायन केले जाई. ते गायन कसे करावे, याचे मार्गदर्शन सामवेद संहितेत केले आहे. भारतीय संगीताच्या निर्मितीमध्ये सामवेदाचा मोठा वाटा आहे.

अथर्ववेद संहिता : अथर्ववेदाच्या संहितेला अथर्व ऋषींचे नाव देण्यात आले आहे. अथर्ववेदात दैनंदिन जीवनातील अनेक गोष्टींना महत्त्व दिलेले आढळते. आयुष्यात येणाऱ्या संकटांवर, दुखण्यांवर करायचे उपाय त्यात सांगितलेले आहेत. तसेच अनेक औषधी वनस्पतींची माहितीही त्यात दिलेली आहे. राजाने राज्य कसे करावे, याचेही मार्गदर्शन त्यात केलेले आहे.

संहितांच्या रचनेनंतर ब्राह्मणग्रंथ, आरण्यके, उपनिषदे यांची रचना केली गेली. त्यांचाही समावेश वेदवाङ्मयात केला जातो.

ब्राह्मणग्रंथ : यज्ञविधींमध्ये वेदांचा वापर कसा करावा, हे सांगणाऱ्या ग्रंथांना ‘ब्राह्मणग्रंथ’ म्हणतात. प्रत्येक वेदाचे स्वतंत्र ब्राह्मणग्रंथ आहेत.

आरण्यके : अरण्यात जाऊन, एकाग्र चित्ताने

निरीक्षण करा व समजून घ्या.

३. पृथ्वीगोल, नकाशा तुलना व क्षेत्रभेट

टैस्ट
मोडवा

- कोणते साधन सपाट आहे ?
- कोणते साधन गोलाकार आहे ?
- कोणत्या साधनामुळे तुम्ही पृथ्वीचे पूर्ण क्षेत्र एकाच वेळी पाहू शकता ?
- कोणत्या साधनाने पृथ्वीची एका वेळी एकच बाजू पाहता येते ?
- विशिष्ट प्रदेशाचा (जसे- देश, राज्य इत्यादी) तपशीलवार अभ्यास करण्यासाठी यापैकी कोणते साधन वापराल ?
- कोणत्या साहित्यास पृथ्वीची प्रतिकृती म्हणता येईल ?

भौगोलिक स्पष्टीकरण

निरीक्षणावरून तुमच्या असे लक्षात येईल की,

- नकाशे हे द्विमिती असतात तर पृथ्वीगोल हा त्रिमित असतो.
- द्विमितीय घटकाला लांबी आणि रुंदी असते. लांबी आणि रुंदी मिळून त्याचे क्षेत्रफळ तयार होते.
- त्रिमितीय वस्तूला लांबी, रुंदी आणि उंची असते. तीनही गोष्टी मिळून त्याचे घनफळ तयार होते.
- नकाशाच्या साहाय्याने जगाचा तसेच मर्यादित प्रदेशाचाही अभ्यास करता येतो.
- पृथ्वीगोल हा कितीही लहान किंवा मोठा असला तरी संपूर्ण पृथ्वीची प्रातिनिधिक प्रतिकृती असते.

द्विमितीय - रुंदी व लांबी अशा दोन मिति असलेला पृष्ठभाग. उदा., कागद, फळा, मेज, जमीन, इत्यादी.

त्रिमितीय - रुंदी, लांबी व उंची असलेला पृष्ठभाग. उदा., डस्टर, डबा, पेला, तांब्या, डोंगर, चंद्र, इत्यादी.

※ भौगोलिक सहल (क्षेत्रभेट)

भौगोलिक सहल ही भूगोल विषयासाठी अत्यंत महत्त्वाची अभ्यास पद्धती आहे. यात एखाद्या क्षेत्राला भेट देण्यात येते. क्षेत्रभेटीमुळे त्या ठिकाणची भौगोलिक, सामाजिक परिस्थिती जाणून घेता येते. त्याचप्रमाणे स्थानिक लोकांशी प्रत्यक्षपणे चर्चा करण्याची संधी मिळते.

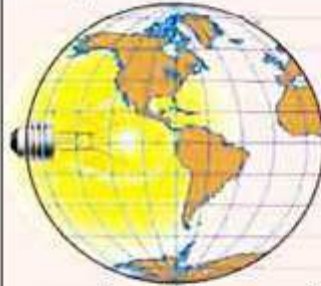
भौगोलिक स्थिती जाणून घेण्यासाठी शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली पुढीलपैकी एखाद्या ठिकाणाला अवश्य भेट द्या. उदा., नक्षत्रालय, डाकघर, बसस्थानक, मॉल, डोंगर, समुद्रकिनारा, लघुउद्योग केंद्र, इत्यादी. या ठिकाणी आढळलेल्या विविध बाबींची माहिती घ्या, निरीक्षणे नोंदवा.

क्षेत्रभेटीमध्ये शिक्षक तुम्हांला संबंधित ठिकाणाची माहिती सांगतील. शिक्षकांच्या मदतीने प्रश्नावली तयार करा. आवश्यकता असेल तेथे मुलाखती घ्या व त्यांच्या नोंदी ठेवा. चित्रे काढा. रेखाटने तयार करा.

माहित आहे का तुम्हांला ?

पृथ्वीचा गोल नकाशा तयार करायचा झाल्यास प्रत्यक्ष तारेचा पृथ्वीगोल तयार करतात. त्याच्या आत दिवा लावून त्याचे प्रक्षेपण प्रकाशाच्या साहाय्याने कागदावर घेतले जाते. या प्रक्षेपणाच्या आधारे नकाशा तयार केला जातो. म्हणजेच पृथ्वीचा किंवा पृथ्वीच्या कोणत्याही भागाचा नकाशा तयार करण्यासाठी मूलभूत वृत्तजाळी आवश्यक असते. अशा पद्धतीने त्रिमितीय पृथ्वीगोलावरून द्विमिती कागदावर नकाशा तयार केला जातो.

वृत्तजाळीतून सोडलेला प्रकाश झोत

नकाशा

मला हे येते !

- नकाशा व पृथ्वीगोलासह विविध वस्तूंचे मितिनुसार वर्गीकरण करणे.
- आवश्यकतेनुसार नकाशा किंवा पृथ्वीगोलाचा वापर करणे.

टैस्ट
मोडवा

सजीवांतील विविधता आणि वर्गीकरण

वाचा व समजून घ्या.

२. जास्वंद, कण्हेर व घाणेरी यांमध्ये काय साम्य आहे?

झुडूप : काही वनस्पती या जमिनीलगत वाढतात. जमिनीलगतच त्यांना अनेक फांद्या फुटतात. वृक्षांच्या तुलनेत त्यांची उंची व आकार लहान असतो, मात्र त्यांचे खोड जाड व टणक असते. कण्हेर, जास्वंद, घाणेरी, कोरांटी, गुलाब ही झुडूपे दोन ते तीन मीटरपर्यंत उंच वाढतात.

३. मेथी, सदाफुली यांमध्ये काय साम्य आहे?

रोपटे : रोपटी सुमारे १ ते १.५ मीटरपर्यंत उंच वाढतात. रोपट्यांची खोडे ही वृक्ष व झुडुपांच्या तुलनेत अतिशय लवचिक व हिरवी असतात. रोपटी काही महिने ते दोन वर्षे जगतात.

वनस्पतींच्या खोडांच्या आकार व उंचीनुसार त्यांचे वृक्ष, झुडूप, रोपटे असे प्रकार आहेत.

सांगा पाहू !

भोपळा, कलिंगड, गारवेल, कावळी, द्राक्षे असे वेल तुम्ही पाहिले आहेत का? ते कशाच्या आधारे वाढतात?

वेल : काही वेली वाढ होण्यासाठी आधाराची मदत घेतात, तर काही वेली जमिनीवर पसरतात. मनिप्लांटसारख्या वेलीला हवाई मूळे असतात. काकडीच्या वेलीला स्प्रिंगसारखे धागे असतात. ते तुम्ही पाहिले आहेत का? त्यांचा काय उपयोग होत असेल? वेलीच्या खोडाला हात लावून पहा. काय जाणवते?

वेलींचे खोड हे अतिशय लवचीक, मऊ व हिरवे असते. त्यामुळे आधाराच्या साहाय्याने त्यांची वाढ झपाट्याने होते.

३.४ : विविध वेल

सांगा पाहू !

शेतामधील, बाजरी, गहू, मका, मुळा, झेंडू ही पिके किती वर्षे जगतात?

ज्वारी, सूर्यफूल यांसारख्या वनस्पतींचे जीवनचक्र एकाच वर्षात पूर्ण होते त्यांना वार्षिक वनस्पती म्हणतात. तर गाजर, बीट यांसारख्या वनस्पतींचा जीवनकाल पूर्ण होण्यास दोन वर्षे लागतात. त्यांना द्विवार्षिक वनस्पती म्हणतात. जास्वंद, कण्हेर ही झुडूपे तर आंबा, गुलमोहर असे वृक्ष अनेक वर्षे जगतात. त्यांना अनेक वर्षे फुले-फळे येतात.

जीवनक्रम कालावधीनुसार वनस्पतींचे वार्षिक, द्विवार्षिक व बहुवार्षिक असे प्रकार पडतात.

3. Diversity in Living Things and their Classification

2. What are the similarities between the hibiscus, oleander and lantana plants?

Shrubs : Some plants grow close to the ground. They give out branches very close to the ground. They are shorter and smaller than trees, but they have a thick and hard stem. The oleander, hibiscus, lantana, *koranti* and rose are shrubs that may grow up to two to three metres.

Read and understand.

3. What are the similarities between the fenugreek and periwinkle plants?

Herbs : Herbs grow 1 to 1.5 metres tall. The stems of herbs are green and quite flexible as compared to those of trees and bushes. Herbs may live for a few months or up to two years.

According to the size and height of their stems, plants can be classified into three types : trees, shrubs and herbs.

Can you tell?

Have you seen vines like the pumpkin, the railroad creeper, *kavali*, watermelon or the grapevine? How do they grow?

Vines : Some vines need vertical support for growing, while some others spread on the ground. Climbers like the money plant have aerial roots. Have you seen the cucumber tendrils that look like a spring? Of what use could they be? Touch the stem of any vines. What do you feel?

The stem of a creeper is very flexible, soft and green. It grows rapidly with the help of a support.

3.4 : Various creepers and climbers

Can you tell?

For how many years do crops like bajra, wheat, corn, radish, marigold live?

The lifecycle of plants like jowar, sunflower is completed in one year. These plants are called annuals. The lifecycle of plants like the carrot, beetroot is of two years. They are called biennials. Shrubs like the hibiscus and oleander and trees like mango and gulmohur live for several years and bear flowers and fruit. They are called perennials.

According to the period of their lifecycle, plants are classified as **annuals, biennials, perennials.**

● आकलन :

५.(अ) आओ, आयु बताना सीखो

(१) अपने मित्र को उसकी वर्तमान आयु में अगले वर्ष की आयु जोड़ने के लिए कहें । (२) उसे इस योगफल को ५ से गुणा करने के लिए कहें । (३) प्राप्त गुणनफल में उसे अपने जन्मवर्ष का इकाई अंक जोड़ने के लिए कहें । (४) प्राप्त योगफल में से ५ घटा दें । (५) घटाने के बाद जो संख्या प्राप्त होगी, उसकी बाईं ओर के दो अंक तुम्हारे मित्र की आयु है । इस सूत्र को उदाहरण से समझते हैं ।

मान लो, तुम्हारे मित्र की आयु १० वर्ष और जन्म वर्ष २००४ है तो-

(१) १० (वर्तमान आयु) + (अगले ११ वर्ष की आयु) = २१ (२) $२१ \times ५ = १०५$

(३) $१०५ + ४ = १०९$ (४) $१०९ - ५ = १०४$

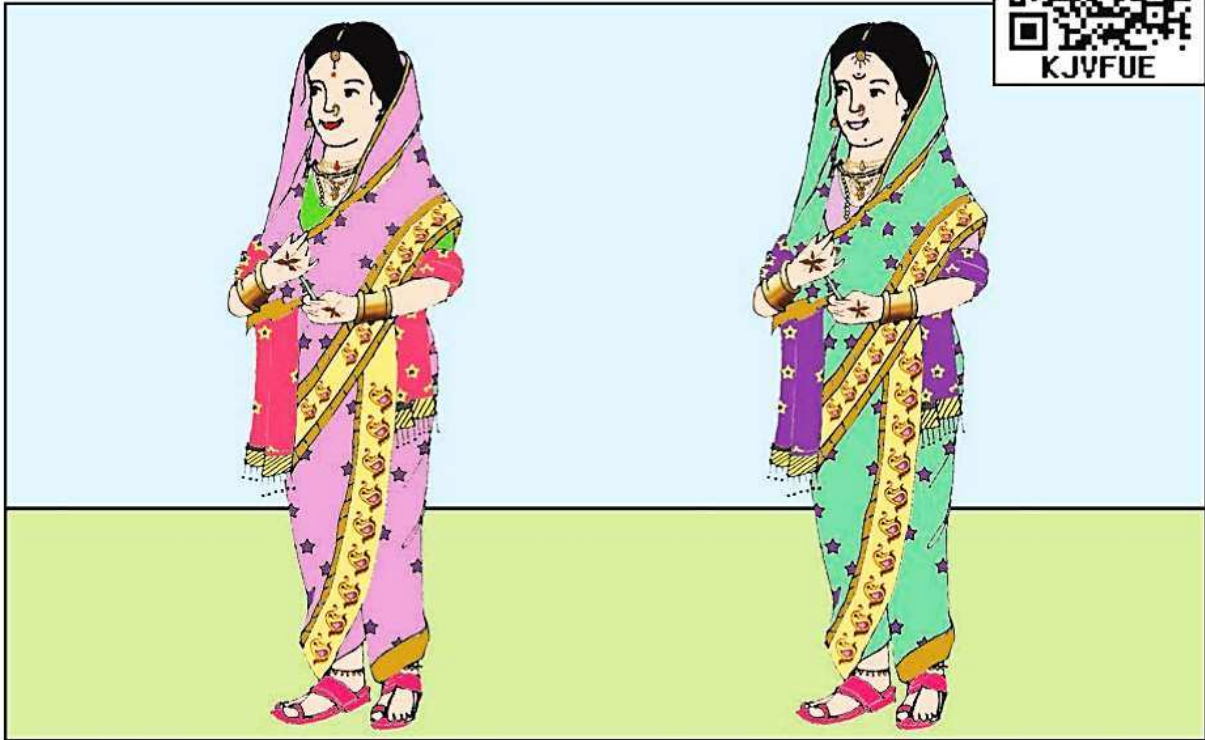
१०४ की बाईं ओर के दो अंक अर्थात १० वर्ष तुम्हारे मित्र की आयु है । इसी आधार पर अपने परिजनों, परिचितों, अन्य मित्रों को उनकी आयु बताकर आश्चर्य चकित कर सकते हो । प्रत्यक्ष करके देखो ।

❑ विद्यार्थियों की जोड़ियाँ बनाकर आयु बताने का खेल खेलवाएँ और उन्हें मजेदार पहेलियाँ बूझने के लिए दें । उन्हें इसी प्रकार के अन्य विषयों के भी खेल खेलने के लिए कहें । उनसे पहेलियों और खेलों का चित्रों सहित लिखित संग्रह करवाएँ और खेलवाएँ ।

● अंतर बताओ :

(ब) महाराष्ट्र की बेटी

❑ विद्यार्थियों से दोनों चित्रों को देखकर उनमें अंतर ढूँढकर बताने के लिए कहें । भारत के विभिन्न राज्यों के खानपान, पहनावा, आभूषण जैसे अन्य विषयों पर चर्चा कराएँ । उनमें समानता और विविधता बताते हुए लोगों के आपसी संबंधों को स्पष्ट करें ।

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सहावी मराठी	सहावी गणित	सेमी गणित	सहावी इंग्रजी	सहावी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सहावी भूगोल	सहावी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सहावी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)